

Helse gjennom stolthet

Runa Kongsvik
psykolog

Selv om regnbueflagget fremdeles provoserer frem skadelige ord og handlinger, symboliserer det først og fremst stoltheten og samholdet som beskytter og helbreder, skriver vår spaltist Runa Kongsvik.

Runa Kongsvik. Foto: Paulina Tamara Cid

Når denne spalten kommer på trykk, har vi snart lagt bak oss en måned med feiring av mangfold og kjærlighet. Skeive unge og voksne har fått kjenne trygghet, tilhørighet og respekt, og noen har kanskje funnet motet til å stå frem for verden som den de egentlig er.

Håper jeg. For selv om regnbueflaggene har vaiet på stengene i strålende sol, har nyhetsbildet i pridemåneden så langt vært preget av mørke. Allerede første juni kom nyheten om at Redd Barna i Bergen så seg nødt til å avlyse sitt planlagte arrangement for barnefamilier etter å ha mottatt voldelige trusler mot arrangementet.

«Dette er direkte KVALMT å se. Nå er det på tide at folk våkner», var reaksjonen fra én mann i kommentarfeltet. «Dem som seksualiserer barn vil møte motbør», skrev en annen. Kommentarfeltet under nyhetssakene om barnearrangementet viser at den eller de som fremførte truslene, er langt fra alene om holdningene sine.

Over tid utvikles indre stress i form av forventning om å bli diskriminert igjen

Flere uttrykker glede og lettelse over at arrangementet ble avlyst – andre går langt i å spekulere i om de angivelige truslene egentlig var et PR-stunt fra arrangørens side.

«Bathroom bills»

Den sterkt polariserte debatten bidrar til å skyve på grensene for hvilke utsagn og fremstillinger som aksepteres. I USA har påstander om sosial smitte og såkalt «grooming» av barn funnet veien ut fra ekkokamrene og inn i politikken. Statene Texas, Alabama og Florida har innført lovverk som forbyr undervisning om kjønn og seksualitet, og flere andre stater er i prosess med å vedta lignende lovverk. Det males et bilde av en farlig ideologi som unge må beskyttes mot, og særlig transkvinner blir fremstilt som farlige overgripere. Siden 2021 har fem stater innført såkalte «bathroom bills», lovverk som regulerer hvilke offentlige toaletter transpersoner kan bruke.

Også i våre medier blir transkvinner stadig oftere fremstilt på mistenkeligjørende eller latterliggjørende måter – også av mediehus som rutinemessig stenger kommentarfeltene sine når transpersoner omtales, etter gjentatte erfaringer med hets og trusler om vold. Fremstillingen av pride som en farlig ideologi som seksualiserer og forvirrer barn, får fotfeste her hjemme. Flere skoler melder om en økning i antall foreldre som ber om fritak for barna sine når kjønn og identitet skal tematiseres i undervisningen.

Nye stemmer

Nye stemmer er Psykologtidsskriftets faste spalte for ikke-spesialister som tør å mene noe. Runa Kongsvik er spaltist i juliutgaven. Kommende bidragsyttere er Håkon E. Coucheron Fredhammer, Helén Ingrid Andreassen, Raymond B. Stangenes, Sidsel Fjelltun og Usman Chaudhry.

Les tidligere publiserte innlegg.

Under fjorårets Oslo Pride viste homofobien sitt aller styggeste ansikt til hele landet, da to mennesker ble brutalt drept natten før paraden skulle gå. Drapene rystet det skeive miljøet, og førte til

et helt nytt opplevd trusselbilde. Fra å frykte hets, trakassering eller i verste fall vold gikk trusselen for første gang over til det helt grunnleggende eksistensielle.

I en rapport om håndteringen av skyteepisoden ble PST hardt kritisert, og det ble konkludert med at angrepet kunne ha blitt stoppet dersom man hadde satt inn forebyggende tiltak mot gjerningsmannen. Videre konkluderer rapporten med at politiets beslutning om å avlyse en planlagt solidaritetsmarkering dagen etter angrepet brøt med forsamlingsretten og menneskerettighetene. For mange skeive medførte håndteringen av angrepet svekkelse av en allerede lav tillit til politiet.

Å være vitne til at mennesker med samme minoritetstilhørighet som deg selv blir utsatt for hets, trakassering og vold, er en åpenbar trussel mot personlig integritet. Det samme er å tvile på om styresmaktene vil klare å beskytte deg, eller på om rettsvesenet vil ta deg på alvor dersom rettighetene dine blir krenket.

Minoritetsstress

I sin minoritetsstressmodell viser Meyer (2003) hvordan slike belastninger, eller ytre stressorer, gir dårligere livskvalitet for minoritetspersoner.

I møte med et stadig hardere ordskifte får møteplassen og markeringen som pride representerer, enda større betydning

Over tid utvikles indre stress i form av forventning om å bli diskriminert igjen, eller internalisert avsky for egen legning eller kjønnsidentitet. Sammen kan det ytre og indre stresset virke inn på valg av mestringsstrategier, hjelpesøkende atferd og om hvorvidt man er åpen om identiteten sin – med potensielle negative konsekvenser for helsen. Skeive rapporterer om dårligere levekår enn den øvrige befolkningen, og høyere forekomst av psykiske og somatiske helseplager.

Det ble pride for barnefamiliene i Bergen likevel. På få timers varsel fant de skeive organisasjonene sammen for å lage et innendørs erstatningsarrangement. Næringslivet stilte med lokaler på et hotell i byen. I media viste sentrale politikere uttalt støtte, og en tydelig fordømmelse av truslene. Behovet for å komme sammen var tydelig stort – flere ble avvist i døren fordi lokalet var fullt. «Når noen prøver å stoppe det, hindre og stilne oss, var det sånn at nå skulle vi i hvert fall gå», fortalte en småbarnsmor som ble intervjuet av TV2.

Samhold, tilhørighet og å få erfaringene sine validert. En opplevelse av å kjempe en felles kamp. Å inspireres av mennesker som bryter med normene på sin egen, unike måte – og å finne stoltheten over å være akkurat den man er. Nettopp disse faktorene beskytter mot skadelig minoritetsstress.

I møte med et stadig hardere ordskifte får møteplassen og markeringen som pride representerer, enda større betydning. Styresmaktene våre har et særskilt ansvar for å skape fysisk, juridisk og sosial trygghet for utsatte minoriteter. Men kampen for et samfunn der alle kan leve i trygghet med likeverdige levekår, angår oss alle, og må kjempes hele året. For selv om regnbueflagget fremdeles provoserer frem skadelige ord og handlinger, symboliserer det først og fremst stoltheten, støtten og samholdet som beskytter og helbreder.

Referanser

Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674–697. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.5.674>.